

รายวิชา ศีลธรรม จริยธรรม

รหัสวิชา ส31101

เวลา 60 ชั่วโมง : ภาคเรียน

เวลาเรียน 3 คาบ : สัปดาห์

จำนวน 1.5 หน่วยกิต

ผู้สอน

ครูนาตยา สุขจั่น

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

ตัวชี้วัด

ส1.1 ม.4/1

วิเคราะห์สังคมชมพูทวีปและคติความเชื่อทางศาสนา
สมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัยของศาสนาที่ตน
นับถือ

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

๑. สังคมชมพูทวีป

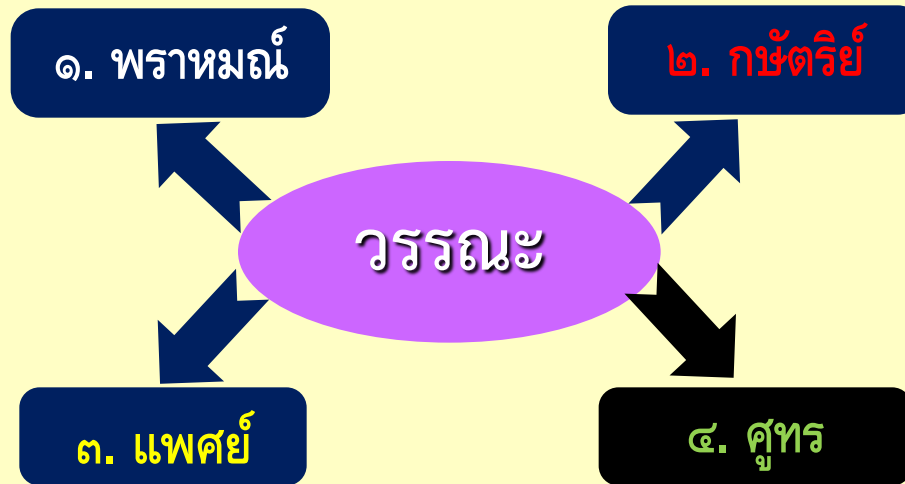
ชมพูทวีปในสมัยพุทธกาล คือ พื้นที่ประเทศอินเดียและเนปาล ในปัจจุบัน ไม่ปรากฏว่าใช้ชื่อนี้แล้ว จะพบได้ก็เมื่อมีการพูดถึงประวัติของพระพุทธเจ้าและสังคมอินเดีย

ในสมัยพุทธกาล ชมพูทวีปประกอบด้วยแคว้นต่าง ๆ หลายสิบแคว้น แคว้นที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่ เรียกว่า “มหาชนบท” ประกอบด้วย ๑๖ แคว้น

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

วรรณะ

สังคมชมพูทวีปในสมัยพุทธกาลมีการแบ่งชนชั้นวรรณะอย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น ๔ วรรณะ ได้แก่

นอกจากนี้ในสังคมชมพูทวีปยังมีชนชั้นต่ำสุด ซึ่งจัดเป็นพวกนอกวรรณะเรียกว่า “จัณฑาล” คือ พวกที่เกิดจากบิดามารดามีวรรณะต่างกัน

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

๒. คติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า

ความเชื่อในสมัยก่อนพระพุทธเจ้า แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

คติความเชื่อ	ลักษณะของความเชื่อ
๑. ความเชื่อในเรื่องจิตวิญญาณ	เชื่อในเรื่องสภาพดิน ฟ้า อากาศ ต้นไม้ ภูเขาและเชื่อว่ามียูนิอันของเทพเจ้าสิงสถิตอยู่ในธรรมชาติ
๒. ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์	เชื่อว่าพระพรหม เป็นผู้สร้างโลก สร้างจักรวาล สร้างชีวิตมนุษย์ สร้างสัตว์และมีการบวงสรวงเทพเจ้าโดยใช้สัตว์บูชา
๓. ความเชื่อในลัทธิอิสระต่าง ๆ	ได้แก่ กลุ่มนักบวชผู้ไม่ยอมรับความเชื่อเดิมในศาสนาพราหมณ์ แต่มีความต้องการค้นหาความจริงอย่างอิสระ จึงตั้งสำนักของตนเองขึ้นเพื่อสอนผู้คนที่มีความเชื่อเหมือนตนเอง

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

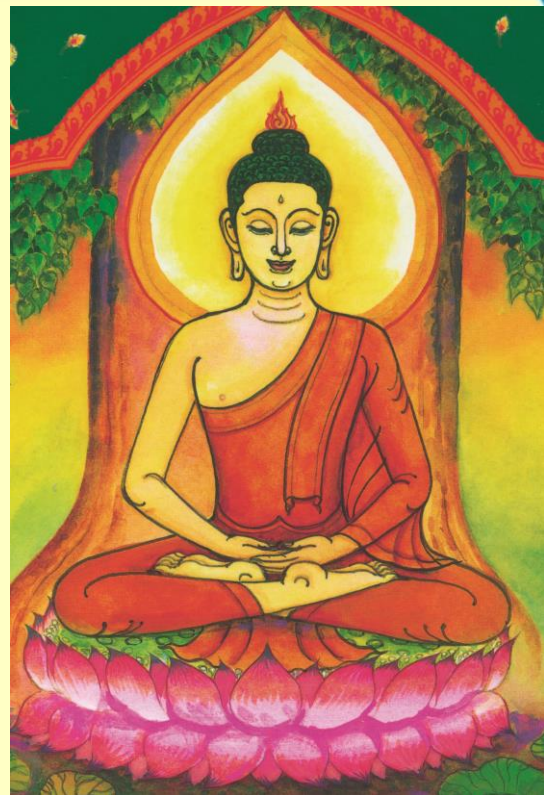
ตัวชี้วัด

ส1.1 ม.4/2 วิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีการสอน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือตามที่กำหนด

๓. พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุด

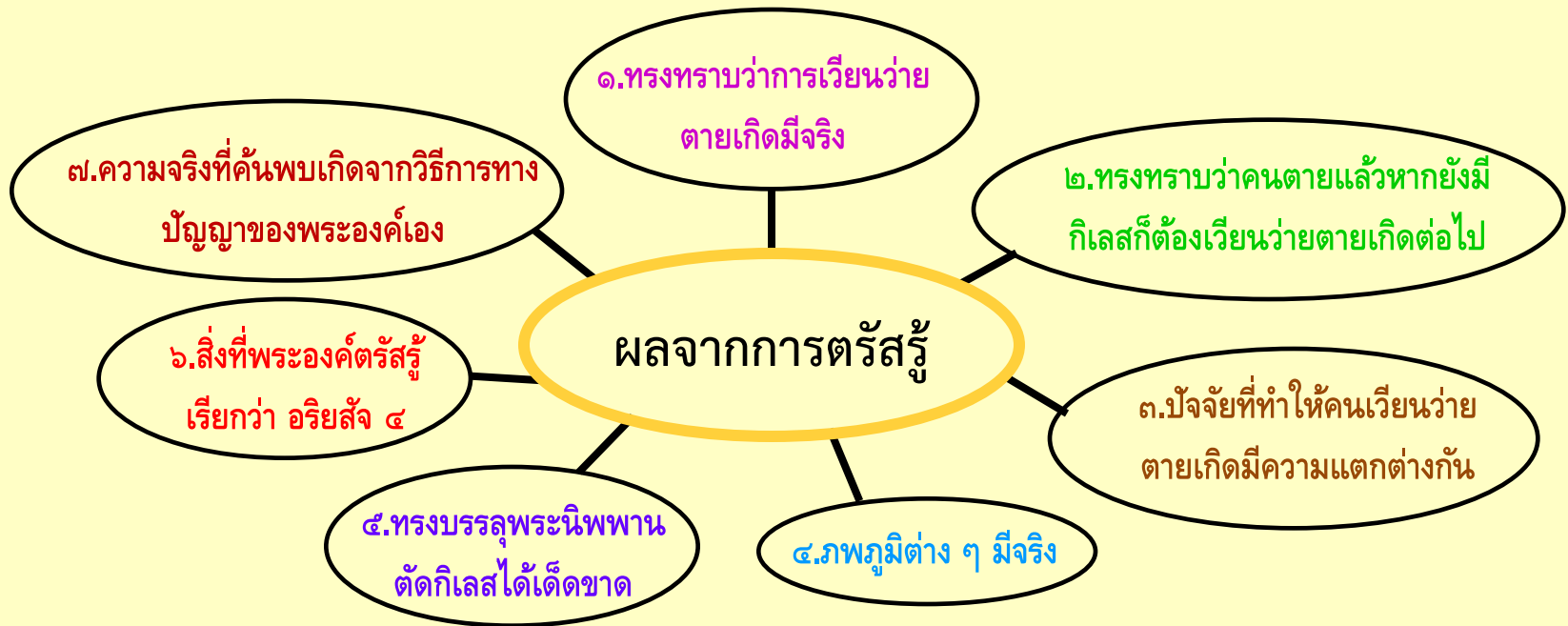
พระพุทธศาสนาถือกำเนิดขึ้นโดยพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ค้นพบหลักความจริงของสิ่งมีชีวิต รวมถึงสรรพสิ่งที่ไม่มีชีวิต ได้แก่

อริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

ผลจากการที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ ทำให้พระองค์ทรงค้นพบความจริง
ในเรื่องต่อไปนี้ คือ

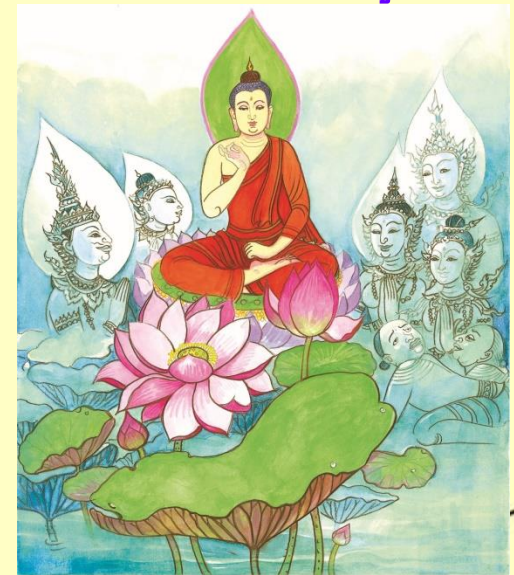
ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

๔. การก่อตั้งพระพุทธศาสนา วิธีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามแนวพุทธจริยา

๔.๑ การก่อตั้งพระพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้แล้วก็ทรงพิจารณารธรรมที่ได้ตรัสรู้ว่าเป็นเรื่องลึกซึ้ง ยากที่ผู้อื่นจะเข้าใจได้ง่าย แต่ก็ทรงพิจารณาเปรียบเทียบสัตว์โลกได้กับดอกบัว ๔ เหล่า คือ

๑) อุคฆฏิตัญญู	คือ	บัวพั้นน้ำ
๒) วิปจิตัญญู	คือ	บัวเสมอน้ำ
๓) เนยยะ	คือ	บัวใต้น้ำ
๔) ปทปรมะ	คือ	บัวใต้โคลนตม

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

พระสาวกกลุ่มแรกที่พระองค์ได้ทรงแสดงธรรมโปรด คือ ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ได้แก่ โกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานาม และอัสสชิ

โดยทรงแสดงธรรมเทศนากัณฑ์แรก คือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรม (ธรรมจักขุ) บรรลุโสดาบัน พระรัตนตรัยจึงเกิดขึ้นในโลกเป็นครั้งแรก คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ (วันอาสาฬหบูชา)

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

๔.๒ วิธีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวพุทธจริยา

พระพุทธเจ้า ทรงมีหลักการสอน ที่เรียกว่า “พุทธลีลาในการสอน ๔”

หรือเรียกว่า วิธีการสอน ๔ ขั้นตอน

- ๑) แจ่มแจ้ง ทรงอธิบายให้เห็นชัดเจน
- ๒) จูงใจ ทรงชี้แจงให้ซาบซึ้ง ตระหนักถึงคุณค่าจนน้อมนำไปปฏิบัติ
- ๓) เสร็จให้กล้า ทรงชักชวนให้เห็นด้วยคล้อยตาม
- ๔) ปลุกให้รำเริง ทรงแนะนำและโน้มน้าวให้เห็น

An illustration at the top of the slide depicts a serene Buddhist scene. On the left, a golden stupa is shown within a blue, arched frame. To its right, a Buddha figure in a red robe is seated in a meditative posture. Further right, a woman in a red robe is reclining on a white mat, resting her head on her hand. In the background, another Buddha figure is visible, and the scene is set against a backdrop of trees and a soft, hazy sky.

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

ตัวชี้วัด

ส1.1 ม.4/3

วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหารและการธำรงรักษา
พระพุทธศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือ
ตามที่กำหนด

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

๕.๑ พุทธประวัติด้านการบริหาร

พระพุทธเจ้าทรงมีลักษณะของนักบริหาร ดังนี้

๑. ทรงบริหารสังฆมณฑลโดยทรงยกให้ธรรมเป็นใหญ่ หรือทรงใช้หลักธรรมาธิปไตยในการปกครอง
๒. ทรงเป็นนักประชาธิปไตยที่ทรงเคารพเสียงส่วนใหญ่
๓. ทรงเป็นนักบริหารงานบุคคล โดยทรงวางบุคคลให้เหมาะสมกับตำแหน่งและความสามารถ
๔. ทรงเป็นนักประชาธิปไตยแท้ที่ไม่ทรงหวงอำนาจแม้แต่น้อย
๕. ทรงเป็นนักวางแผนและทรงเป็นผู้มีสายพระเนตรยาวไกล
๖. ทรงเป็นนักบริหาร จัดวางระบบ โดยทรงแสดงธรรมที่เป็นระบบ
๗. ทรงมีหลักในการครองตน ครองงาน

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

๕.๒ พุทธประวัติด้านการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา

- ๑) ทรงกำชับให้คณะสงฆ์เล่าเรียนธรรมด้วยความเคารพ ด้วยความตั้งใจ
- ๒) ทรงกำชับให้คณะสงฆ์เผยแพร่พระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์
- ๓) ทรงบัญญัติพระวินัยเอาไว้เป็นจำนวนมาก
- ๔) ทรงประทานภิกขุอุปนิหัตถกรรม 7 (ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม)
- ๕) ทรงแนะนำให้คณะสงฆ์และพุทธบริษัทร่วมกันทำสังคายนา

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ

๕.๒ พุทธประวัติด้านการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา

๖) ทรงเลือกพระมหาเถระที่จะเป็นผู้มีบทบาทในการทำปฐมสังคายนา

๗) ทรงส่งเสริม แนะนำให้พระธรรมเสนาบดีสารีบุตรทำสังคายนานำร่องเอาไว้ให้เป็นแบบอย่างแก่คณะสงฆ์

๘) ทรงมอบหมายให้ชาวพุทธยึดเอาพระธรรมวินัยเป็นศาสดาแทนพระองค์

๙) ทรงมอบหมายให้ชาวพุทธทุกหมู่เหล่ามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเป็นเจ้าของพระพุทธศาสนาอย่างเสมอภาคกัน

๑๐) ทรงมอบพุทธนโยบายไว้ว่า ชาวพุทธจะสามารถธำรงรักษาพระพุทธศาสนาเอาไว้ให้ยั่งยืนได้นั้น จะต้องมียุทธสมบัติอย่างน้อย ๔ ด้าน คือ เจริญธรรมจนแตกฉาน ปฏิบัติธรรมจนได้รับด้วยตนเอง แล้วหาทางเผยแผ่พระพุทธศาสนา ยามมีภัยเกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนา ต้องช่วยกันรักษาพระพุทธศาสนาเอาไว้ให้พ้นภัยให้จงได้